

Leo Buchner (s. 272-282)

Leův zelený autobus

Při většině velkých demonstrací protiatomového hnutí ve Vídni a okolí byl nasazen zelený autobus Volkswagen s mödlingskou poznávací značkou, který má svůj vlastní příběh.

Já, Leo Buchner, povoláním strojní inženýr a někdejší mladý čtenář literatury sci-fi, jsem byl před tím, než začala debata protiatomového hnutí, oním, kdo důvěřuje technice, a s nadšením jsem navštívil výstavbu atomové elektrárny v Zwentendorfu.

Zarazilo mě ale, když jsem v „expertovi“, který mě prováděl, poznal bývalého vedoucího vozového parku jedné firmy, u níž jsem kdysi pracoval.

Mé přesvědčení proti atomové energii započalo během hnutí kolem „arény“ (dnes kulturní centrum, vzniklo tehdy na místě bývalých jatek po velkých protestech proti záměru komplex historických budov zbourat, pozn.B.R.) v létě 1976, kdy Michi Grosser referoval o tomto tématu a informoval o dosavadním boji protiatomových hnutí v Německu.

Když jsem se začal angažovat na levicové scéně ve Vídni, asi v roce 1970, často jsem litoval, jestliže dobrá věc zůstala zcela nevyslyšena

Leo Buchner (S. 272-282)

Der grüne Bus von Leo

Bei den meisten großen Aktionen der Anti-AKW-Bewegung in Wien und Umgebung war ein grüner VW-Bus mit Mödlinger Kennzeichen im Einsatz, der eine eigene Geschichte hat.

Ich, Leo Buchner, von Beruf Maschinenbauingenieur und früher als jugendlicher Science-Fiction-Leser, war vor der Anti-AKW-Debatte entsprechend technikgläubig und habe 1973 mit Begeisterung das im Bau befindliche Kraftwerk in Zwentendorf besucht. Stutzig wurde ich nur, als ich in dem erklärenden „Experten“ den ehemaligen Fuhrparksleiter einer Firma erkannte, in der ich einmal gearbeitet hatte. Meine Überzeugung gegen Atomenergie gewann ich während der Arena-Bewegung im Sommer 1976, (heute Kulturzentrum, das damals nach großen Protesten gegen den Plan, den historischen Komplex des an dieser Stelle sich befindlichen ehemaligen Schlachthofs abzureißen, Anm.B.R.) wo Michi Grosser über dieses Thema referierte und vom bisherigen Kampf gegen AKWs in Deutschland berichtete.

Zu Beginn meines Engagements in der linken Szene in Wien, etwa 1970, hatte ich es oft bedauert, wenn eine

kvůli nedostatečné zvukové technice.

Proto jsem se pustil do řešení této technické záležitosti a při politických akcích začal používat malý přenosný zesilovač a reproduktor.

Toto ozvučení sloužilo také při občasných vystoupeních s naší pěveckou skupinou ve vídeňských pasážích, kde byl vedoucí osobností Kurti Winterstein.

Malé bateriové zařízení vysílalo z reproduktorů naše požadavky formou písně například proti paragrafu 144 (zakazující potraty, pozn.B.R.) nebo ohledně pracovních konfliktů.

O Velikonocích 1975 jsem si koupil od Kurtiho Langbeina svůj první zelený autobus Volkswagen s poškozeným motorem (časem měly být celkem čtyři) a opravoval jsem ho až do léta, abych mohl jet s osmi kamarády na dovolenou do Turecka, což autobus oproti očekávání vydržel. Pak jsem ho postupně vybavoval technikou, takže sloužil při všech prvomájových pochodech dalších 15 let jako pohyblivá se scéna pro písničkáře, dětské skupinky nebo celé hudební soubory.

Když se koncem roku 1976 začalo tvořit protiatomové hnutí a byly ohlašovány příslušné akce, chtěl jsem, aby bylo zvukové zařízení na autobusu ještě hlasitější.

gute Sache durch mangelnde Verstärkungstechnik weitgehend ungehört blieb.

So begann ich, einen technischen Beitrag zu leisten und bei politischen Aktionen einen kleinen tragbaren Verstärker und Lautsprecher einzusetzen.

Damit waren wir auch öfters mit unserer Songgruppe, in der Kurti Winterstein den Ton angab, in Wiener Fußgängerpassagen mit einer kleinen Batterieanlage vertreten und brachten unsere Anliegen wie z.B. Lieder gegen den Paragraphen 144 (laut dessen Abtreibungen verboten waren, Anm.B.R.) oder zu Arbeitskonflikten zu Gehör.

Ostern 1975 kaufte ich meinen ersten grünen VW-Bus (es sollten insgesamt vier werden) mit Motorschaden von Kurti Langbein und reparierte ihn bis zum Sommer für einen Türkei-Urlaub mit acht Freunden, was der Bus wider Erwarten überstand. Ab dann wurde natürlich auch der Bus mit Technik bestückt und diente bei allen 1. Mai-Aufmärschen der nächsten 15 Jahre als fahrende Bühne für Liedermacher, Kindergruppen oder komplette Bands.

Als sich Ende 1976 die Anti-AKW-Bewegung zu bilden begann und entsprechende Aktionen angesagt waren, trachtete ich danach, die Bus-

Přitom bylo pro mne důležité, abych vystačil s proudem z autobaterií, tedy bez generátoru a jeho rušivých zvuků.

Zelený autobus s dolnorakouskou poznávací značkou byl tedy koncem sedmdesátých let minulého století stále středobodem všech velkých demonstrací, odkud zněla hudba podporující jak věcnou agitaci, tak i zábavu.

V letech před lidovým hlasováním proběhlo mnoho demonstrací, při nichž jsem se svým autobusem mohl být. Největší z nich byla jistě ta, která se konala 12. června 1977 z Tullnu do Zwentendorfu. V Tullnu se ze dvou přívěsů stalo široké podium.

Stranou od něj stál autobus Volkswagen „odborářské jednoty (GE)“ a můj autobus s reproduktory. Na velké scéně provozovaly strhující agitační hudbu např. skupiny jako „Aufuhr“ (Rebelie), „Dreschflegel“ (Cep) a především nejvelkolepější politická hudební skupina tehdejší doby „Schmetterlinge“ (Motýli).

Mnoho známých osobností, např. Richard Eybner, hovořilo k tisícům účastníků, než se dalo shromáždění na pochod do vzdáleného Zwentendorfu.

Anlage immer lauter zu machen. Dabei war mir wichtig, mit einer Stromversorgung von Autobatterien auszukommen, also ohne Störgeräusche durch einen Generator. So war der grüne Bus mit der niederösterreichischen Nummer in den späten 70er-Jahren immer ein zentraler Punkt in allen großen Demonstrationen, der mit der von dort schallenden Musik einen sowohl inhaltlichen als auch lustvollen Beitrag zur Agitation leistete.

In den Jahren vor der Volksabstimmung gab es viele kleine und große Demonstrationen, bei denen ich mit meinem Bus dabei sein konnte. Die größte davon war sicher die am 12. Juni 1977 von Tulln nach Zwentendorf. In Tulln war aus zwei Anhängern eine breite Bühne geworden.

Seitlich davon standen der VW-Bus der GE (Gewerkschaftliche Einheit) und mein Bus, auf denen die Lautsprecher aufgetürmt waren. Auf der großen Bühne sorgten unter anderem die Gruppen „Aufuhr“, „Dreschflegel“ und vor allem die großartigste politische Gruppe dieser Zeit – die „Schmetterlinge“, für mitreißende Agitationsmusik. Viele bekannte Persönlichkeiten z.B. Richard Eybner sprachen zu den tausenden Teilnehmern, bevor sich der Marsch in das weit entfernte Zwentendorf in Bewegung setzte.

Pro mne byl tento odchod docela stresující, protože jsem musel co nejrychleji přestavět autobus z nosiče reproduktorů na pojízdnou scénu, na niž se museli vejít hudebníci, zpívající protiatomové songy, které předtím už nahráli ve zvukovém studiu (tzv. anti-atomová deska) ...

Hlavní slovo v kapele měl Kurti Winterstein, dále v ní účinkovali kytarista Harald, Helmut na příčnou flétnu a já na elektrickou baskytaru.

Kromě toho hrál v tento den také opravdu nadaný houslista, na jehož jméno si už nepamatuji. Ten den bylo úmorné horko a účastníci pochodu byli vděční za každou kapku vody, kterou dostali od některých lidí, sledujících průvod před svými domy.

Jedna zvlášť veselá „demonstrace“ ve věci Zwentendorf, na kterou si pamatuji, byla svatba Herbyho, který ohlásil, že bude mít svatbu v Zwentendorfu.

Stala se z toho protiatomová akce s konvojem asi deseti aut, která byla polepena všelijakými protiatomovými hesly a jela z Vídně do Zwentendorfu.

Z mého autobusu se z reproduktorů drala valčíková hudba tak hlasitě, jak to jen šlo. Ve Zwentendorfu zastavil autobus jeden policista a ptal se sebejistě na potvrzení o povolení reproduktoru. Byl potom docela udiven, když jsem mu předložil povolení platné pro celé Dolní

Für mich war dieser Aufbruch ziemlich stressig, musste ich doch den Bus so rasch als möglich von einem Boxenträger zu einer fahrenden Bühne umbauen. Auf ihr mussten die Musiker, die die so genannte Anti-AKW-Platte eingespielt hatten, Platz finden...

Das waren neben Kurti Winterstein, der den Hauptbeitrag leistete, Harald auf der Gitarre, Helmut auf der Querflöte und ich am E-Bass.

Außerdem spielte an diesem Tag auch ein begnadeter Geiger, dessen Namen ich nicht mehr weiß. Der Tag war drückend heiß und die Teilnehmer des Marsches waren für jeden Tropfen Wasser, der von manchen Leuten aus den Häusern gereicht wurde, dankbar. Eine besonders lustvolle „Demonstration“ in Sachen Zwentendorf, die mir in Erinnerung ist, war die Hochzeit von Herby, der seine Trauung in Zwentendorf angemeldet hatte. Daraus wurde eine Anti-AKW-Aktion mit einem Konvoi aus etwa zehn Autos, die beklebt mit allerlei Anti-AKW-Parolen von Wien bis Zwentendorf fuhren.

Von meinem Bus dröhnte Walzermusik aus den Lautsprechern, so laut es ging. In Zwentendorf hielt ein Polizist den Bus auf und fragte siegessicher nach einer Lautsprechergenehmigung. Er war dann ziemlich erstaunt, als ich ihm

Rakousko, které jsem vlastnil na základě své angažovanosti u SPÖ (Sociálně demokratická strana Rakouska) ve svém rodišti.

Celá svatba byla náležitě využita k agitaci, ale pravděpodobně jsme tím rozzlobili více lidí, než jsme jich dokázali přesvědčit a získat.

Autobus byl využíván při všech větších shromážděních ve Vídni a okolí.

Mezitím jsem také na autobus navařil plošinu z oceli, po které se dalo chodit, na kterou se dalo namontovat bytelné zábradlí ve dvou různých výškách, aby se hudebníci vystupující při jízdě na autobusu, cítili bezpečněji.

(Vlastně jsem se také pokoušel ve výšce dvou metrů nad podiem zabudovat stahovací střechu, ale z nedostatku času nebyla nikdy dokončena).

Abychom získali také lidi, kteří se o téma Zwentendorf nezajímali od začátku, zúčastnili jsme se karnevalového průvodu v Mödlingu.

Za tím účelem byl autobus s vestavěným zábradlím pomocí šedě zbarvených Iněných prostěradel přestrojen za atomovou elektrárnu. Téměř pět metrů dlouhá roura z umělé hmoty sloužila jako komín, který musel být kvůli elektrickému vedení nataženým přes ulici a

eine solche für ganz Niederösterreich gültige Genehmigung vorlegte, die ich aufgrund meines Engagements bei der SPÖ in meinem Heimatort besaß.

Die ganze Hochzeit wurde ausgiebig zur Agitation genützt, aber wahrscheinlich verärgerten wir mehr Leute, als wir überzeugen konnten.

Der Bus wurde bei allen größeren Kundgebungen in Wien und Umgebung eingesetzt.

Inzwischen hatte ich am Bus eine begehbare Bühne aus Stahl angeschweißt, auf der man ein richtiges Geländer in zwei verschiedenen Höhen montieren konnte, wodurch die Leute, die auf dem Bus Musik machten, beim Fahren etwas sicherer waren.

(Eigentlich habe ich auch an einem ausziehbaren Dach in zwei Meter Höhe über der Bühne gebaut, aber aus Zeitmangel ist es nie fertig geworden.)

Um auch Menschen zu erreichen, die nicht von vornherein an dem Thema Zwentendorf interessiert waren, nahmen wir 1977 am Faschingsumzug in Mödling teil. Dafür wurde der Bus mit aufgebautem Geländer mit grau gefärbten Leintüchern als Kraftwerk verkleidet. Ein fast 5 Meter langes Kunststoffrohr diente als Schornstein, der wegen der über der Straße gespannten Stromkabeln und

dopravním semaforům skládací. Protiatomové divadlo s Heini Brossmannem a Richardem Weihsem se s lidmi z občanské iniciativy z Mödlingu postaralo o správnou teatrálnost. Tato inscenace byla později použita také ve Vídni.

Spektrum odpůrců atomové elektrárny bylo široké a názory na správnou agitaci se často rozcházely.

I když došlo kvůli četným nuancím rozdílných levicových skupin té doby k bouřlivým diskusím – třeba tím, že si na 1. Máje navzájem otloukali o hlavu Biermannovu píseň „Vom Roten Stein der Weisen“ (O rudém kameni mudrců), tak vzájemná technická spolupráce fungovala nehledě na rozdílnosti jednotlivých skupin velmi dobře a spolehlivě se společným cílem, zabránit zprovoznění atomové elektrárny v Zwentendorfu.

V den před lidovým hlasováním jsem měl autobus vybaven všemi reproduktory, co byly k dispozici, a projížděl jsem se svou přítelkyní za volantem svým domovským okresem Mödling, abych využil poslední šanci k agitaci.

Při tom mi bohužel vypadl kazetový přehrávač, který se měl postarat o hudbu mezi argumenty, a já jsem musel pět hodin nepřetržitě mluvit, než mi selhal hlas, protože jsem neměl trénovaný hlas učitele.

Verkehrsampeln auch umgelegt werden konnte. Das Anti-AKW-Theater mit Heini Brossmann und Richard Weihs sorgte mit Leuten der Bürgerinitiative Mödling für die richtige Theatralik. Diese Inszenierung kam später auch in Wien zum Einsatz.

Das Spektrum der Atomkraftgegner war breit und die Meinungen über die richtige Agitation gingen oft auseinander. Kam es aufgrund der vielen Nuancen der unterschiedlichen linken Gruppen dieser Zeit auch manchmal zu lautstarken Diskussionen – etwa indem man einander am 1. Mai das Biermann-Lied vom „Roten Stein der Weisen“ um die Ohren schlug – so funktionierte die technische Zusammenarbeit über alle Gruppengrenzen hinweg bestens und zuverlässig für das gemeinsame Ziel, das AKW Zwentendorf zu verhindern.

Am Tag vor der Volksabstimmung hatte ich den Bus mit allen verfügbaren Boxen ausgerüstet und fuhr mit meiner Freundin am Steuer durch meinen Heimatbezirk Mödling, um eine letzte Chance zur Agitation zu nützen. Dabei fiel leider der Kassettenspieler, der für die Musik zwischen den Argumenten sorgen sollte, aus und ich musste fünf Stunden lang ununterbrochen reden bis mir, weil ich leider über keine trainierte Lehrerstimme verfügte, die Stimme versagte.

Jestliže jsme po lidovém hlasování věřili, že téma Zwentendorf je vyřešeno, tak jsme v roce 1980 viděli, že jsme se mýlili. Organizace ÖGB (Rakouský odborový svaz) se zmobilizovala a nastartovala pokus uvést atomovou elektrárnu v/e Zwentendorfu s pomocí lidové petice (Volksbegehren) ještě přece jen do provozu.

Tady vznikla myšlenka protiatomové autobusové akce, která měla vést přes půl Rakouska, a která mne okamžitě nadchla. Jako obvykle jsem se staral o technickou stránku.

Vytvořili jsme např. projekci na denním světle, kdy jsme zezadu na matnou plochu promítali diapozitivy. Kvůli malé intenzitě světla projektorů se to ale ve dne nedařilo, maximálně ještě tak při setmění.

Na mém autobusu mohl být na stožáru namontován větrník, který se při dostatečném větru dokonce otáčel.

Nakonec jsme měli tři reproduktory, jeden pro manifestace a dva malé pro jejich ohlašování v navštívených místech.

I když nefungovala technika vždy tak, jak měla, tak si lidé přece jen povšimli našeho požadavku více než kdybychom ji nepoužili vůbec.

Pro přepravu našeho materiálu jako obrazových tabulí, divadelních rekvizit nebo reproduktorových boxů

Hatten wir nach der Volksabstimmung geglaubt, dass das Thema Zwentendorf vom Tisch sei, so mussten wir 1980 sehen, dass wir uns getäuscht hatten. Der ÖGB machte mobil und startete einen neuen Versuch, das AKW Zwentendorf mit Hilfe eines Volksbegehrens doch noch in Betrieb zu nehmen.

Da entstand die Idee der Anti-AKW-Busaktion, die durch halb Österreich führen sollte und die mich sofort begeisterte. Wie gewohnt kümmerte ich mich um den technischen Teil.

Wir bauten z.B. eine Tageslichtprojektion, wo wir auf eine Mattscheibe von hinten Dias projizieren konnten. Wegen der zu geringen Lichtstärke der Projektoren funktionierte das Ding aber nicht bei Tageslicht, sondern bestenfalls in der Dämmerung. Auf meinem Bus konnte an einem Mast ein Windrad aufgebaut werden, das sich bei ausreichendem Wind sogar drehte. Wir hatten letztendlich drei Verstärkeranlagen dabei, eine starke für die Kundgebung und zwei kleine für deren Ankündigung in den besuchten Orten. Funktionierte auch nicht immer alles bei der Technik wie es sollte, so nahmen doch mehr Leute von unserem Anliegen Notiz als ohne diesen technischen Aufwand. Um unser Material, wie Schautafeln, Theaterrequisiten oder Lautsprecherboxen zu transportieren,

jsem si koupil malý levný nákladní vůz, který moje firma právě vyřadila.

Náš konvoj nakonec tvořilo pět až šest vozidel vyzdobených velkými protiatomovými plakáty, většinou se sevřenou pěstí.

Kromě mého zeleného autobusu, který mezitím nahradil vlastně jiný starý autobus, ale právě tak zelený, to byly ještě jeden nebo dva autobusy Volkswagen, jeden Ford transit, malý nákladní vůz a jeden Rover.

Ten poslední byl sice jediný spolehlivý vůz konvoje, způsoboval mi ale často bolesti hlavy, když jsem si představil, co si někteří dělníci strachující se o své pracovní místo museli myslet, když jsme jim nabízeli naše hesla o úspoře energie omezením průmyslu a viděli nás s takovým luxusním fárem.

Můj zelený autobus byl o něco méně spolehlivý.

Jeho rychlost se neřídila údaji na tachometru, spíše ji určoval měřič teploty oleje a vyžadoval trochu dodatečného úsilí, aby se udržel v chodu.

Tato protiatomová akce s použitím autobusu byla – tak jako celé hnutí proti atomové elektrárně ve Zwentendorfu – zkušeností, při které jsme přišli do kontaktu s tolika rozdílnými lidmi a názory, že černo-

hatte ich einen günstigen Klein-LKW, der von meiner Firma gerade abgestoßen wurde, gekauft

Unser Konvoi bestand schließlich aus fünf bis sechs Fahrzeugen, die mit großen Anti-AKW-Plaketten, meist mit der geballten Faust, geschmückt waren.

Außer meinem grünen Bus, der inzwischen eigentlich ein anderer alter Bus war, aber genauso grün, waren noch ein bis zwei weitere VW-Busse, ein Ford Transit, ein Klein-LKW und ein Range Rover mit dabei.

Letzterer war zwar das einzige sichere Fahrzeug des Konvois, verursachte mir aber öfters Bauchweh, wenn ich mir vorstellte, was manche Arbeiter, denen wir unsere Parolen vom Energiesparen durch weniger Industrie servierten und die deshalb um ihren Arbeitsplatz bangten, denken mussten, wenn sie uns mit einer solchen Luxuskarre sahen. Mein grüner Bus war etwas weniger zuverlässig. Seine Geschwindigkeit richtete sich weniger nach dem Tachometer als nach dem Ölthermometer und verlangte einige zusätzliche Arbeit, um ihn in Gang zu halten.

Diese Anti-AKW-Busaktion war – so wie die ganze Bewegung gegen das AKW Zwentendorf – eine Erfahrung, bei der wir mit so vielen unterschiedlichen Menschen und

bílé názory už nefungovaly.

Naučil jsem se při tom lépe naslouchat a akceptovat jiné názory na základě odlišných zkušeností.

Autobusová akce pro mne byla zážitkem, který bych si nechtěl odpustit, přesto, nebo právě proto, že spolykala tolik energie celé skupiny.

Sílu jsem získal zvláště ze zkušenosti vyhraného lidového hlasování v roce 1978, které mi ukázalo, že také zdánlivě beznadějná situace může být úspěšná, když se člověk nevzdá.

V dnešních časech připadá mně, a i ostatním lidem, kteří se v tehdejší době angažovali, nelehké, zachovat si naději v lepší časy.

Snad si to jen sám nalhávám, protože nechci nic jiného připustit.

Tento prožitek mi ale také umožňuje vytrvat, vykonávat „drobnou práci“ a angažovat se na lokální úrovni, beztoho, že bych se vší naděje vzdal.

Autor: LEOPOLD BUCHNER, Ing.

Nar. v roce 1966 v Mödlingu, žije v Gießhüblu u Vídně. Strojní inženýr. Od roku 1976 předseda místní skupiny SPÖ, vedoucí obecní zastupitel od roku 1980, pracuje

Meinungen in Kontakt kamen, dass ein Schwarzweiß-Denken nicht mehr funktionierte. Ich lernte dabei besser zuzuhören und andere Blickwinkel aufgrund anderer Erfahrungen zu akzeptieren.

Die Busaktion war für mich ein Erlebnis, das ich nicht missen möchte, obwohl, oder gar weil sie die Energie der ganzen Gruppe verschlang. Für mich kam diese Kraft besonders aus der Erfahrung der gewonnenen Volksabstimmung 1978, die mir zeigte, dass auch eine scheinbar aussichtslose Situation zum Erfolg führen kann, wenn man nicht aufgibt.

Heute, in Zeiten wie diesen, fällt es mir und anderen engagierten Leuten dieser Zeit nicht leicht, eine Hoffnung auf eine bessere Zeit zu bewahren. Vielleicht lüge ich mich auch nur selber an, weil ich anderes nicht wahrhaben will.

Aber dieses Erlebnis macht es mir auch möglich, die „Mühe der Eben“ zu ertragen und mich im lokalen Bereich zu engagieren, ohne alle Hoffnung aufzugeben.

Zum Autor: LEOPOLD BUCHNER, Ing.

Geboren 1966 in Mödling, lebt in Gießhübl bei Wien. HTL-Maschinen-Ingenieur. Seit 1976 Ortsobmann der SPÖ, geschäftsführender

***jako manažer projektů
v mezinárodní firmě zabývající
se čištěním vody, většinou
na blízkém východě.***

***Od začátku 70. let aktivní v
levicových kruzích ve Vídni, jeho
politizace nastala v rámci hnutí
roku 1968 a hnutí kolem projektu
„aréna“, aktivista proti JE
Zwentendorf (BI-Mödling,
socialisté proti Zwentendorfu) a
proti vodní elektrárně v Hainburgu.***

**Překlad do češtiny:
Hana Jílková**

**Úprava: Helga Grimmová
Bernhard Riepl**

***Gemeinderat seit 1980, arbeitet als
Projektleiter in einer internationalen
Wasserreinigungsfirma, meist im
Nahen Osten.***

***Seit Anfang der 1970-er Jahre in der
linken Szene in Wien aktiv,
Politisierung anlässlich der 1968-
Bewegung, Arena-Bewegung,
Aktivist gegen das AKW-
Zwentendorf (BI-Mödling,
Sozialisten gegen Zwentendorf) und
Hainburg.***